

Рада, pol. *rada*, 'sfat, consiliu (adunarea boierilor)', cf. ceh. *rada*, ucr. *rada*. Împrumut slav-apusean din germana medievală *Rath* (cf. Brückner 452). Apare frecvent în documente externe, mai rar în cele interne, cu referire la «sfatul moldovenesc», de ex.: *оуца рада молдавская* (1435, C II 689) sau la «rada polonă», de ex.: *оу панокъ рады полскон* (1449, C II 746), а на то сѣдѣкоу... и... рада королевская (1460, B II 276). Termenul poate fi considerat ca polonism cert în următoarele situații:

a) în combinație cu determinative referitoare la realități polone ca de pildă: *рада полская* (v. mai sus), *рада королевская*¹.

b) în expresia *панокъ рада*, *паны рада* 'sfetnici', corespunzătoare pol. *panowie rada*, *pany rada* (v. панъ)

c) în expresia *добра рада радити* care apare prima dată la 1393, ian. 5. (C II, 607) pol. *dobrą radę radzić* 'a da bun sfat' 'a sfătui cu bun sfat'. Expresia mai apare încă de 4 ori, de astă dată nu la cazul general, ci în acuzativ: *добрѹ нмѣ радѹ радити* (1395, ian. 6, C II 612), *добрѹю радѹ радити* (1402, C II 621), *добрѹю радѹ радити* (1405, C II 625), *добрѹю радѹ радити* (1433, C II 653)². După cum se vede aici termenul nu are sens colectiv de 'sfetnici' (termen politic pentru o instituție feudală) ci sensul său propriu, inițial, de 'sfat, sfătuire'. În scrisoarea din 1506 a boierilor moldoveni către Alexandru, regele Poloniei, apare *rada* cu sensul de 'senator' (deci nu o colectivitate, ci un individ), ca în cehă: *pan rada* (cf. Brückner, 452): *съ сенни радами* 'și cu toți senatorii' (C B 440). Sreznevski³ atestă *рада* ca provenit din polonă și cu toate cele trei sensuri cuprinse în documentele noastre: 'sfat, indicație', b) 'sfat (instituție feudală)', c) membru al sfatului, consilier adunare. V. și Miklosich EW 271, Preobrajenski II 171, L. Moszyński, *Geografia...* p. 69.

Секретаръ, pol. *sekreтарz*, 'secretar.' Apare numai în trei documente externe, referitor la nobili poloni: и пры томъ былъ секретаръ еяше мнѣсти, сынъ якуба кучацкого, 'și la aceasta a fost de față secretarul domniei voastre, fiul lui Iacob Buceațki', iar mai jos и по тогожъ секретара 'și prin același secretar' (1503, noemb., B II 485); из петром томицким доктор прак стѣх и секретар (1510, ian. 22, C B 456), секретарюм (1510, febr. 7 C B 469). În polonă din lat. *secretarius*, paralel cu *tajemnik* ca în vechea cehă (Brückner, 484); funcția de *wielki sekretarz koronny* a fost instituită pentru prima dată de Alexander Jagiellończyk în 1504 (cf. Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska*, IV, 220).

Сеимъ, сонмъ, pol. *sejm*, *sjem*, 'Seim, adunarea nobililor (dieta polonă)' Prima atestare e într-un document intern, cel din 1441, 25 iunie (DB Acte, p. 35)⁴: *михал писал оу кѣлѣгарѣх на сонмс*, 'a scris Mihail, în Bulgari (satul — n.n.), la Seim'. Deasemenea în două documente externe:

— 1467, 9 oct. (B. II 297 — 298) de cele mai multe ori în forma ucraineană *сонмъ*: на которого сонмс кончаніе; apoi *сѣимъ*, *сѣимс*, *сѣимокн*; de

¹ I. BOGDAN traduce prin 'sfetnicii Craiului' adică ai regelui polon.

² Expresia este citată ca polonism de I. Bogdan în «Über die Sprache...», *рада* și *радити* sînt trecute printre polonisme și de către W. Kuraszkiewicz în «Gramoty...», p. 130.

³ Материалы..., III, 11. Exemplele provin din cancelaria polonă și lituană în limba slavonă.

⁴ Tot aici și o serie de considerații asupra instituției seimului în Moldova (p. 8). Cf. și *Viața feudală...*, p. 351—352.